

de la derivació i de la composició. Són lexemes o morfemes — segons la terminologia de Martinet — els derivatius o, més ben dit, els afixos derivatius? L'autor reconeix el caràcter equidistant entre ambdós extrems dels dits afixos, però s'inclina a incloure'ls entre els primers. La major freqüència, que pot ésser considerada com un indicatiu important, no pot constituir, ens sembla, un criteri decisiu com el que li dona Martinet.

Les idees exposades en el capítol v, dedicat a estudiar la varietat dels idiomes i dels usos lingüístics, han de resultar molt més clares i assequibles al lector poc familiaritzat amb els problemes d'allò que hom anomena lingüística interna.

En el capítol següent, dedicat a estudiar l'evolució de les llengües, trobem algunes de les idees fonamentals de Martinet sobre lingüística diacrònica d'orientació estructural, de la qual ell és un dels màxims exponents, especialment en la fonologia. El treball del lingüista s'ha de limitar en rigor, segons Martinet, a establir els canvis interns i llurs problemes, o sigui els motivats per l'estructura i les situacions a què ella ha de fer front, en certa manera, en l'evolució de la llengua. És suggestiu, per exemple, el que Martinet ens diu sobre la tendència a mantenir-se l'oposició *an* i *on* en francès, perquè es recolza en molts casos, en contrast amb la tendència a desaparèixer de l'oposició *in* i *un* pels pocs mots als quals pot aplicar-se, els quals, encara, solen ésser sinònims.

Es ben sabut que l'estructuralisme no ha aconseguit, en l'aspecte diacrònic o evolutiu, els resultats brillants obtinguts en el pla sincrònic o descriptiu, sobretot en la fonologia. Sigui'm permès de recordar ací, però, una gran obra de Martinet en aquell camp: *Économie des changements phonétiques: Traité de phonologie diachronique* (Berna 1955).

Josep ROCA I PONS

STEPHEN ULLMANN: *Semantics. An Introduction to the Science of Meaning*. Oxford, Blackwell, 1962. 278 pàgines. — Versió castellana: Madrid, Gredos, 1972 (2ª reimpressió de la 2.ª edició).

S. Ullmann, que és avui, indubtablement, el més il·lustre especialista en semàntica — prenent aquest mot en el sentit més corrent que inicià Bréal, ço és, l'estudi de la significació dels mots —, ens ofereix una nova obra que, bé que ofereix grans punts de contacte amb els seus treballs anteriors ben coneguts, especialment *The Principles of Semantics*, examina els problemes sota la influència de punts de vista més moderns. Cal tenir en compte que l'obra anterior que acabem de citar, dins la seva originalitat, segueix el patró clàssic dels tractats de semàntica. L'obra nova té una orientació més teòrica i menys sistemàtica.

Després d'una breu introducció, ens trobem amb un primer capítol de caràcter més aviat general, en el qual Ullmann ens parla novament de la seva posició respecte a la divisió de la lingüística, la qual es compon, segons ell, de la fonologia, la lexicologia i la sintaxi, les quals es basen en les següents unitats: fonema, mot i frase. Sorpren, d'antuvi, que el morfema — en el sentit d'unitat mínima significativa — no figuri entre aquestes unitats fonamentals. Segons Ullmann, això és degut al caràcter massa heterogeni d'aquest concepte.

El capítol següent estudia el mot com a unitat, justificada des de diferents punts de vista. Però per a Ullmann, sobretot, el mot és una unitat de significació. En relació amb aquesta, el nostre autor no creu en l'anomenada significació *estructural* o *distribucional* d'alguns lingüistes, sobretot americans. I, contra la posició de molts

d'aquests, iniciada per Bloomfield, hom no pot prescindir, segons Ullmann, del *referent* en la relació entre la cosa significada i el significant. En referir-se als mots transparents i als opacs, Ullmann ens parla de les tres menes de motivació que trobem en altres obres seves: la directa o fonètica, la morfològica i la semàntica. Contra l'exageració que suposa d'afirmar que el mot no té cap significació fora del context, l'autor que comentem creu en les significacions bàsiques. Després dels capítols dedicats a la sinonímia i a l'ambigüitat — que inclou l'homonímia — l'autor torna a referir-se a la seva coneguda interpretació o classificació, que estableix un paral·lel entre la metàfora, basada en la similitud de sentit, i la metonímia, basada en la contigüitat de sentit d'una banda, i la similitud i la contigüitat de noms que suposen l'etimologia popular i l'èlipsi, de l'altra.

Però la part més interessant del llibre és, potser, allò que l'autor ens diu sobre les relacions entre la semàntica i l'estructuralisme. Molts estructuralistes, realment, sembla que s'han oblidat del lèxic. Ullmann se sent optimista quant a la incorporació de la semàntica al moviment general estructuralista. En aquest sentit, remarca la importància de la teoria dels *campus semàntics* de Tries i, també, de la coneguda hipòtesi de Whorf, que tant d'interès ha desvetllat a l'Amèrica del Nord, segons la qual les llengües constitueixen com una guia o programa per a l'activitat mental individual i responen — d'acord, en part, amb Humboldt — a una determinada concepció de la vida. Ullmann, d'altra banda, es refereix a altres treballs que, es relacionen d'alguna manera amb una concepció orgànica del vocabulari. En aquest sentit hom no pot oblidar pas Saussure quan ens diu que la significació dels mots es basa en llurs relacions amb els mots afins i oposats.

El llibre que comentem, contra allò que s'esdevé en algunes obres modernes d'aquesta mena, és clar i assequible al lector mitjanament iniciat en aquests problemes. Finalment, ens permetem de posar en relleu l'enorme importància d'estudis d'aquesta mena de cara a la investigació concreta. Un cas ben recent és, per exemple, el del llibre sobre semàntica hispano-americana de Kany, construït teòricament sobre les idees fonamentals d'Ullmann.

Josep ROCA I PONS

SANDA REINHEIMER-RÎPEANU: *Les dérivés parasynthétiques dans les langues romanes (Roumain - Italien - Français - Espagnol)*. The Hague - Paris, Mouton, 1974. 162 pàgs.

Aquest treball representa, en el seu origen, la tesi doctoral defensada per la jove romanista romanesa Sanda Reinheimer-Rîpeanu a la Universitat de Bucarest, sota la direcció de l'acadèmic professor Iorgu Iordan, al final de l'any 1971. Es compon de set capítols, seguits d'una àmplia bibliografia sobre el tema tractat.

En el primer capítol es planteja el problema d'*El concepte de derivat parasintètic*, i aquest és delimitat sincrònicament com a categoria dins el conjunt dels derivats, tant en el pla de la forma com en el del contingut. «On pourrait définir les suffixes», indica l'autora, «comme les dérivés qui se caractérisent par un thème formé d'une racine et d'un élément dérivatif postposé différent de zéro (en distribution complémentaire) avec un autre dérivatif postposé (à réalisation zéro ou différente de zéro); le thème se combine avec des flexifs du même type ou d'un type différent de ceux qui réclame la racine en combinaison avec le dérivatif postposé zéro. On pourrait définir les préfixés comme les dérivés qui se caractérisent par une séquence de thème formée d'une racine et d'un élément dérivatif antéposé. Cette séquence du